

HERNANIKO "SAN JUAN GAUA" I IPUIN LEHIAKETA

San Joan Gaia

(HERNANIKO "SAN JOAN GAUA" I IPUIN LEHIAKETAKO IRABAZLEA)

— Eñaut Agirre Goia —

1.- SARRERA

Orain dela milaka urtetatik dator San Joan gauaren jatorria. Kontatuko dizuet urte batean gertaturiko kontu polit bat.

Betidanik egon da ohitura San Joan gaueko sua gainetik igarotzeko, urtetik urtera, gizalditik gizaldira, ez da inondik ere ohitura hau galdu, gaur egunean ere bizirik dirau gure ohitura zaharrak.

2.-BENAT ETA PERU

Beñat eta Peru su-gainean salto egin ohi zuten gizon horietakoak ziren, izugarrizko jauziak egiten zituzten, berdin itzulipurdika eta berdin atzerantz, berdin gora eta berdin bera, berdin haundiak eta berdin txikiak, jendeak izugarri ondo pasatzen zuen horiek ikusten, jende artean izugarrizko giroa sortzen zen, festa hura bukatu eta sua itzaltzear zegoenean, ume guztiak han iarduten zuten, salto batera eta salto bestera, noizean behin sustoren bat edo beste pasa eta segi aurrera!

Nahiko garai zaharrak zirenez, ez zegoen ez telebista ez irrati eta ez ezer, beraz umeak horrelak ikus-kizunak ikusteko deseatzten egon ohi ziren.

3.- PRAXKU

Harrigorriaga izeneko herri txiki batetan bazen Praxku izeneko mutil txiki bat, egiaz izugarri balio zuen jauzi eta korrika saioak botatzeko baina lagunak eta ikasketak ez zituen oso gogoko, beno hobeto esanda etzuten bera gogoko. Mutil oso umil eta txintxo zen eta beti edozeini laguntzeko prest zegoen, baina berari inork ez zion laguntzen, dena-den, ohiturik zegoen bizitza mota honetara eta azken finean, ez zuen gaizki pasatzen.

Urte batean ikastolan edo eskolan (lehen ez bait zegoen ikastolarik) ez zuela ezertarako balio jarri zioten notetan "este chico es un inutil" jarriaz; aita eta amak beste ezer ezin zutenez egin, baserrian jarri zuten lanean eta harritzekoa baldin bada ere, Praxku gustora zegoen zeren bere ardi, behi, txahal eta oilo guztiak ezagutzen zuten eta baita berak animaliak ere. Baina....Praxkuk bazuen beste gustoko gauza bat: su-gainean salto egitea amestu izan zuen bere bizi guztian Praxkuk, ez zuen San Joan gau bat bera ere galtzen eta bukaeran han egoten zen salto batera eta salto bestera, baina behin, hanka erre zion suak, hortikan datorkio bere goitizena: "Errauts". Hala ere ez zion Praxkuk inongo bildurrik suari. Aita eta ama ohartu ziren hortaz eta lan hori egitera animatu zuten Praxku, gustora joaten zen Praxku klaseetara baina jendea ohartu zen eta laister hasi ziren gaizki-esaka, ez zuela horretarako balio eta beste behin ete erre zela eta horrelako gauzak, "lagunak" honela esaten zioten: - "Errautsek" gehiago erre nahi du, "Errautsek" gehiago erre nahi du !

Maixua bera ere gaizki esaka hasi zen, berak oso ondo zekien Praxkuk bazuela hortarako gaitasuna, baina jende aurrean gaizki ez gelditzeagaitik horretarako ere ez zuela balio esan zien gurasoei. Praxku gizarajoa porru eginda zegoen eta berriro ere baserrira joan zen lanera.

Negar asko eta asko egiten zuen egunero, mendi-puntara igotzen zen garraisi izugarriak botatzera, baina oraindikan, ez zuen su-gainean saltatzeko afizio hori galdu. Joko horiek bakarrik zituen bere buruan, ardia, behiak, txahalak, oiloak eta su-gaineko jauziak.

Oso gutxi falta zen San Joanak iristeko eta Praxkuk salto egin nahi zuen.

4.-GERTAKIZUN HARRIGARRI BAT

Egun polit eta eguzkitsu batean, Beñat eta Peru, Praxkuren aitaren lehengusuak etorri ziren afaltzera. Afaldu zuten eta kontu zaharrak kontatzen ari zirela, Praxkuren etxera afaltzera etorri ziren basa-gizon, osaba zahar eta gurasoek, Beñat eta Peru su gainean salta zitezen animatu zituzten.

Piztu zuten su handi eta eder bat eta hasi ziren denak garraisika, dagoeneko ohera joana zen Praxku itzartuz eta honek horrenbeste buila entzun ondoren zer izango eta zelatan jarri zen leiho ertzean.

Hara, saltoka ari dira eta -esan zuen berekiko-, jaitsi eta jauziak egiteko dudak erreztasuna erakutsi behar diet.

Esan eta egin, jantzi galtzak eta jertse zahar bat, ez zapata eta ez ezer, hor doa gure Praxku baserriko eskaileratan behera katua bailitzan, atera iritsi eta isil-isilik ireki zuen atea, guztiak harriturik eta zoraturik begiratzen zioten, baina honek, batere lotsarik gabe, guztien artetik igaro eta jauzi bikain bat eginez pasa zuen sua gainetik. Beñat eta Peruk, ez zekiten zer esan. Horrelakoren batean ere Beñatek horrela hitzegin zion:

- Ez zekiat nola egin dukan, baina balio duk lan honetarako, batere gustatzen bazaik, gurekin entrenatu eta San Joan gauean atera hindeke.

Jesus, Maria eta Jose! Mutikoaren ezin kabitua, ez zekien zer esan ere, aitak honela esan zion:

- Haizak, izugarri pozten nauk hiregatik, baina ezin ahal huen beste momentu batean erakutsi hire arintasuna?

- Beno-esan zuen Praxkuk lotsaturik-.

- Hala, segi hezak ohera, bihar hitzegingo diagu hontaz -esan zion amak-.

Praxkuk, ezin izan zuen lorik hartu gau luze hartan eta hurrengo egunean 6'00 etarako zegoen itzarririk, bere gauzak prestatzen ari zen; bai, bazihoan, bazihoan bere sorterritik, noski ez betirako, San Joanak bukatu eta berriro ere etxera etorriko zen, ardi, behi, txahal eta oiloak ikusi eta beraiekin jolastera.

5.-PRAXKU HERNANIN

Hurrengo egunean hasi ziren entrenamenduak eta ez zuen Praxkuk uste bezalako entrenamendurik egin.

Haseran korrika egin zuen eta ondoren berak ezagutzen ez zituen ariketa batzuk, oso ondo egin zituen denak, baina harriturik eta leher eginda zegoen, zergatik jartzen zituzten hanketan pisu askoko gauzak? Zergatik jaso behar zuten pisu hura dena? Ezin ulertu zuen.

Egunak joan eta egunak etorri beti ariketa berdina egiten zituzten etagero eta gogorrago, gero eta korrika gehiago egiten zuten eta gero eta pisu gehiago jaso behar zuen eta gehiagotan. Nahiz eta gustora hasi, dagoeneko aspertzen ere hasia zen gure Praxku eta amorrazioz beterik honela esan zion Beñati:

- Baina.... zergatik entrenamendu klase hau? Nik ez dut korrika eta horrelako ezer egin behar, nik jauzi egin behar dut.

- Bai mutiko, baina hi ez haiz ohartzen hanketan indarra hartzen ari haizenik -esan zion Beñatek lasai-.

- Baina, baina.... -Praxkuk-.

- Ez baina eta ez ezer -esan zuen Peruk-, ia, salta hezak honako lixtoi hau -eta makila bat metro t'erdia jarri zion gutxi gora behera- salta hezak hau!

- Hori ezinezkoa da! Nik ezin dut! -Praxkuk izuturik-.

- Nola ezetz! Ia saia hadi! -Peruk-.

Praxku amorrazi eta askorik pentsatu gabe, zegoen lekutik, riau! Ikaragarritzko jauzia eginez, erraz asko pasa zuen listoia gainetik. Harridurak jota zegoen gizarajoa eta berriro ere, riau! Beste aldera saltatu zuen listoia gainetik.

6.-SAN JOAN GAUA GERTU

Astebete falta zen San Joanetarako eta hasi ziren herri guztietan mugimenduak, Praxku bera ere gai zen dagoeneko sua gainetik igarotzeko eta astebeteko jaiak hartu zituen astebete hori herria ikusi eta eza-gutzen pasatu zuen. Hala ere gogoan zituen bere, ardi, behi, txahal, oilo etafamilia.

7.- SUA, EDERRA HAIZ BENETAN!

Dena prestaturik zegoen, gaua zen eta herrian izugarrizko giroa zegoen, sua piztu eta dantza egitea besterik ez zen falta, Praxkuk ez zuen inoiz ere horrenbeste jende ikusi eta....:

- Hori duk hori jende pila ! -esaten zuen berekiko-.

Beñat eta Peruk lasai baziruditen ere ez zuten horrelako lasaitasunik.

Izugarrizko su-tzarra piztu zuten eta jende guztia bere inguruan zegoen, atera ziren dantzariak eta egin zuten beren dantza. Hura zen hura Praxkuren ezin -egona, handikan oso denbora gutxira irten behar zuen, inoiz ez zuen horrelako momenturik pasa. Izerditan zegoen, barrukaldea hotzikarak menperatzen zion, baina ez zegoen triste, irtetzeko irrikitan eta pozez zorutzen baizik, inoiz ez zen horrelakorik ikusi San Joanetan, 10 urteko mutikoa su-gainean jauziak egiten, nork pentsatuko zuen horrelakorik?

Irten ziren horrelakoren batean jendez gainezka zegoen plaza polit eta bero hartara eta hasi zen ake-larrea, dantza eta antzerkia egin eta gero jarri ziren guztiak suaren inguruan garraisi ikusgarriak boteaz, banan-banan, salto egiteko asmotan guztiak hasi ziren sua gainetik saltatzen.

Lehenengo Maria Joxepa, gero Txomin, gero Beñat, gero Peru eta.... hor doa gure Praxku ere su gainetik igarotzera! Nork uste horrelakorik? Jendetzaren artean zurrumurru haundia sortu zen baina, batere kasurik egin gabe, airean buelta bat emanez saltatu zuen gure Praxkuk sutzarra. Haiek ziren haiek txala zaparradak, haiek ziren haiek ohiuak! Praxku pozaren pozez irrintzika hasi zen, ondoren akelarreko guztiak jarraitu zitoten. Peru eta Beñaten sorbaldetan aldegin zuen gure Praxkuk jendeartetik eta honela esan zion suari:

- Sua, ederra haiz benetan!

7.- BERRIRO ERE ETXEAN

Hurrengo egunean abiatu ziren etxerantz, Praxku, Beñat eta Peru. Aita eta ama zai zituen eta izugarrizko harrera egin zioten, Praxku nekearen nekez ohera sartu zen eta ez zen gauerarte jaiki. Orduan, ardi, behi, txahal, oilo eta animaliak ikusteko gogo zuen eta bisitatxo bat egin ondoren afaldu zuen gure Praxkuk.

ERANSKINA

Gaur egunean oraindik gogoan dago gure Praxku eta omenaldi mordo bat egin zaizkio, urtez-urte zahartu artean jarraitu bait zuen gure Praxkuk su-gaineko jauziak eginez eta oraindik ez du ahantzi egun zoriontsu hura. Uste dut urte batzuetan antzerkiak ere egin zituztela, eta bere lagunak lotsaren lotsez "inutil" batzuk bezala geratu ziren. □